

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning

Det är positivt att Staden tar fram ett övergripande program för utvecklingen av centrala Bromma. Programmet visar på goda ambitioner att förstärka platsen som tyngdpunkt och tillskapa en ny stadsbygd, med utrymme för många nya bostäder med en bra koppling till befintliga miljöer. Länsstyrelsen bedömer att programmet belyser viktiga planeringsförutsättningar, men anser att en fördjupning av underlag behövs avseende bland annat riksintresset Stockholm Bromma flygplats, trafikinfrastrukturen, miljö kvalitetsnormer och den samlade bullerbelastningen, innan Staden tar ställning till programmet. Detta behövs för att tidigt kunna bedöma om det finns förutsättningar för ett genomförande av programmet så som det redovisats, eller om revideringar behövs när det gäller bebyggelsestruktur, infrastruktur och markanvändning med mera.

På nuvarande underlag kan Länsstyrelsen inte bedöma om planläggning enligt programmet skulle klara de krav som behöver ställas för att undvika en prövning enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen, PBL, vid antagande av påföljande detaljplaner.

Länsstyrelsen synpunkter som berör prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen, PBL för föreslagen byggelse i Norra Riksby/Brommaplan.

- De Geer-moräner
- Natura 2000-områden
- Kommunikationsanläggningar av riksintresse och regionalt intresse
  - .1. Vägar: Ulvsundavägen, Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen, samt bland annat tas i åtgärdsvalsstudien upp förslag på en ny huvudväg genom Riksby ("Huvudstaledens förlängning") mellan Ulvsundavägen/Norrbyvägen och Bergslagsvägen
  - .2. Tunnelbanan om att hänsyn behöver tas till buller, stömljud och vibrationer från tågtrafiken vid utformning av byggnader i närheten av tunnelbanan
  - .3. Stockholm Bromma flygplats: Det har inte redovisats i programmet att avsteg kan tillämpas och att det ger tillräckligt god skärmning. För att veta att riksintresset kan tillgodoses behöver därför Staden ta fram bullerberäkningar utifrån bebyggelseförslag, för att studera om konsekvenserna är godtagbara. Det gäller både flygbuller och markbuller.
- Riksintresse för totalförsvaret: Påtalar att det framförallt är tillkomsten av höga objekt som kan påverka riksintresset för totalförsvarets militära del.
- Bromma avloppsreningsverk: Innan detaljplaner färdigställs inom influensområde från reningsverket, behöver Staden därför säkerställa att reningsverket kan läggas ned eller byggas om enligt nytt tillstånd.
- Miljö kvalitetsnormer enligt miljöbalken:
  - .1. Artikelhalterna är relativt höga i anslutning till Drottningholmsvägen. Staden behöver klargöra att miljö kvalitetsnormerna har förutsättningar att kunna följas även vid en förväntad ökad framtida trafik.
  - .2. Planområdet berör delavrinningsområden för flera vattenförekomster. Områden som Stockholm stad planerar att bebygga redovisas i planen, men avsatta ytor för dagvattenrening saknas. Dessa områden bör i ett tidigt skede presenteras, då genomförandet av programmet innebär att stora ytor kommer att hårdgöras, vilket tar bort ytor som idag renar vatten.
- Föroreningar i mark och grundvatten: Inom planområdet finns det stor risk för markföroreningar från bland annat Bromma flygplats/brandövning med PFOS och ett stort antal potentiellt förorenande områden. Vid sänkning och påverkan av grundvattenytan ska även påverkan på grundvattenberoende ekosystem beaktas.
- Buller: Programområdet är bullerutsatt från olika håll och från olika bullerkällor. Flygtrafik och markverksamheter vid flygplatsen, väg- och gatutrafik, spårtrafik, verksamheter av olika slag medverkar till att området i stora delar är bullerutsatt. Länsstyrelsen kan inte på nuvarande underlag bedöma om föreslagen markanvändning är lämplig ur ett hälsoperspektiv vad gäller omgivningsbuller.

- Riskaspekter:
  - .1. Transportleder för farligt gods: Både Drottningholmsvägen och Ulvsundaleden är utpekade primära transportleder för farligt gods.
  - .2. Risk för översvämningar: Sådana finns bl.a. i Riksby och vid Brommaplan.
  - .3. Markstabilitet: I stora delar av programområdet, främst i dalgångar och flacka partier, består marken av lera. Vid belastning och ändrade vattenförhållanden kan markens geotekniska egenskaper förändras, vilket behöver uppmärksammas i planeringen. Ett klagörande av detta behöver ske innan planprocessen drivs vidare.
- Kulturhistoriska värden:
  - .1. Kulturvärden av lokalt intresse finns i områdets efterkrigstida bostadsbebyggelse, koloniområden och i de kulturlandskapsavsnitt som har rötter i en äldre gårdsstruktur.
  - .2. Staden bör i kommande planarbeten identifiera, värdera och analysera kulturmiljövärden och den kulturhistoriska avläsbarheten i bebyggelse och landskap, till hjälp för utformningen och anpassningen av nyttillkommande bebyggelse samt som underlag för skyddsåtgärder.
  - .3. Koloniträdgårdsområden: Länsstyrelsen ser positivt på att Staden avser att spara koloniträdgårdsområden vid en utbyggnad i Riksby. Staden bör lägga vikt vid att bevara och utveckla områdets särprägel genom att utforma tillkommande bebyggelse och infrastruktur i samklang med koloniträdgårdsområdets småskalighet.
- Naturvärden: Föreslagen bebyggelse i Riksby klack, Broderivägen i Åkeshov och vid Kvarnbäcksvägen nordväst om Lillsjön ligger inom områden med höga naturvärden som utgör ekologiskt betydelsefulla miljöer. Miljönämnden har lyft upp betydelsen av att programmet anpassas till befintliga habitatnätverk. Skogspartierna kan ha stor betydelse för den biologiska mångfalden, för spridningsvägar och i stadsmiljön för rekreation och trivsel. I den fortsatta planeringen behöver staden redovisa konsekvenserna av programmets genomförande på naturmiljön i området, som ett underlag inför fortsatt planering.
- Arkeologi: Programområdet är rikt på fornlämningar och med anledning av detta har en arkeologisk utredning, etapp 1, genomförts under senhösten 2015. Denna omfattade arkiv- och litteraturstudier samt en fältinventering. Vid denna konstaterades ett femtiotal lämningar av vilka en stor del är gravfält, gravgrupper och ensamliggande gravar. Även bl.a. ristningar framkom samt ett antal boplatslägen.

Behovsbedömning

Staden har bedömt att programmet inte skulle innebära betydande miljöpåverkan och att en miljöbedömning därför inte behöver upprättas. Länsstyrelsen delar inte Stadens bedömning att planprogrammets genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan. Det hade varit lämpligt att påbörja en miljöbedömning med en preliminär miljökonsekvensbeskrivning i programskedet och låta den samspela med utformningen av programmet. Länsstyrelsen förutsätter att Staden utvecklar planeringsunderlaget enligt Länsstyrelsens synpunkter ovan och studerar konsekvenserna inför fortsatt planering. Det bör helst ske inom ramen för en påbörjad miljöbedömning, men möjlighet finns också att ta upp frågan om betydande miljöpåverkan i samband med kommande detaljplaner.